

UiO : **Institutt for offentlig rett**

Det juridiske fakultet

Christoffer C. Eriksen

Alminnelig forvaltningsrett

Oversikt over forelesningsrekken

- I. Omgjøring
- II. Inhabilitet
- III. Lovskravet
- IV. Skjønn
- V. Domstolskontroll
- VI. Ugyldighet og ansvar

I. **OMGJØRING**

Plan for forelesningen

1. Hva er omgjøring?
2. Hvorfor særlige regler om omgjøring?
3. Bakgrunnen for forvaltningslovens regler
4. Forvaltningslovens regler om grunnlag for og saksbehandling av omgjøringsvedtak
5. Omgjøring utenfor anvendelsesområdet til fvl. § 35
6. Plikt til omgjøring
7. Omgjøringsvedtaket

1. Hva er omgjøring?

- Hva omfattes av begrepet omgjøring?
  - Endring eller opphevelse av avgjørelse etter eget tiltak
    - Omgjøring av «vedtak» praktisk viktig, men også omgjøring av andre avgjørelser enn vedtak
- Hva faller utenfor begrepet omgjøring?
  - Omgjøring er ikke:
    - Ombestemmelse før det er truffet avgjørelse
    - Endring av uforpliktende utsagn
    - Avgjørelse etter klageregler
    - Avgjørelse i ny sak
    - Tilbaketrekning av kontraktsrettslig bindende utsagn

2. Hvorfor særlige regler om omgjøring?

- Hensyn for omgjøring:
  - Retting av feil
  - Nye vurderinger, opplysninger, og faktiske/rettslige omstendigheter
- Hensyn mot omgjøring
  - Svekker forutberegnelighet
- Balansering av hensynene krever særlige regler

3. Bakgrunnen for forvaltningslovens regler (historikk)

- Tidligere teori, se Castberg 1938 s. 195 flg.
- Spredte lovbestemmelser om retting av feil, og ulovfestet omgjøringsadgang
- Forvaltningskomiteen:
  - spørsmål om når omgjøring kan finne sted egner seg ikke for regulering i alminnelig lov, men fremgangsmåten ved omgjøring bør lovreguleres (side 237)
- Dagens forvaltningslov gir likevel regler både om når omgjøring kan finne sted og om fremgangsmåten

4. Forvaltningslovens regler

- Forvaltningsloven § 35
  - *omgjøring av vedtak uten klage*
- Fem ledd
  - 1) Omgjøring av «eget vedtak»
  - 2) Omgjøring av «klageinstansen eller av annet overordnet organ».
  - 3) Utvidet omgjøring «til skade for den som vedtaket retter seg mot»
  - 4) Særregler om kommunal og fylkeskommunale forvaltning
  - 5) Omgjøring i kraft av «annen lov», «vedtaket selv» eller «alminnelige forvaltningsrettslige regler»

4.1 Introduksjon

- Oversikt over problemstillinger i forvaltningsloven § 35
  - Anvendelsesområdet?
  - Når kan det omgjøres?
  - Behandling av omgjøringsvedtak?
  - Plikt til omgjøring?
  - Hva kan omgjøringsvedtaket gå ut på?

4.2 § 35 - anvendelsesområde

- Forvaltningslovens område
  - Se forvaltningslovens § 1 «virksomhet som drives av forvaltningsorganer når ikke annet er bestemt i eller i medhold ved lov»
- § 35 gjelder etter ordlyden «vedtak»
  - Avgjørelse om rene økonomiske disposisjoner faller utenfor
  - Eks offentlige anskaffelser

- Plassering av § 35 i forvaltningsloven
  - Forvaltningslovens kapittel VI
  - Avgjørelser som ikke er enkeltvedtak faller utenfor

4.3 Når kan det omgjøres etter fvl. § 35 ?

- Omgjøring av ugyldige vedtak
  - Vedtak som lider av feil som medfører ugyldighet kan omgjøres
- Omgjøring av gyldige vedtak til gunst
  - Samme organ kan omgjøre gyldige vedtak til gunst
  - Overordnet organ kan omgjøre gyldige vedtak til gunst
    - Forvaltningen står fritt til å omgjøre til gunst for en part, selv om ulempe for andre enn partene

- Omgjøring av gyldige vedtak til ugunst
  - Oversikt
    - Ikke kommet frem eller kunngjort
    - Utvidet omgjøringsadgang for overordnet myndighet
    - Særlige regler om kommunal og fylkeskommunal forvaltning
    - Omgjøringsadgang på andre grunnlag

Oppgave

Peder Ås har søkt stilling som førstekonsulent i UDI. I UDIs tilsettingsorgan fattes vedtak om å tilsette Ås og en rekke andre nyutdannede jurister. Dagen etter at vedtaket fattes blir det slått stort opp i Aftenposten at UDI har tilsatt mange nye jurister, inkludert Peder Ås. Peder Ås leser oppslaget og feirer ansettelsen. Før arbeidskontrakt sendes ut oppdager HR avdelingen i UDI at det ikke er kontorplass til alle. Det besluttes derfor å trekke tilbake tilsettingene av flere, også Peder Ås. Da Peder Ås får vite at han ikke får kontrakt, protesterer han med henvisning til at vedtaket ikke kan omgjøres.

Spørsmål: Kan vedtaket om tilsetting omgjøres, og i så fall på hvilket grunnlag?

- «Ikke kommet frem eller kunngjort» jf fvl § 35 første ledd litra b
  - Fri omgjøringsadgang til skade dersom vilkårene er oppfylt
  - Hva innebærer «kommet fram» og «offentlig kunngjøring»?

- Utvidet omgjøringsadgang for overordnet organ jf fvl. § 35 tredje ledd
  - Vilkår: "Dersom hensynet til andre privatpersoner eller offentlige interesser tilsier det" jf fvl. § 35 tredje ledd første setning
  - Tidsfrister
    - for varsling av eventuell omgjøring: tre uker etter at det ble sendt melding om vedtaket jf fvl. § 35 tredje ledd andre setning,
    - for omgjøringsvedtaket: melding om omgjøring må sendes innen tre måneder etter at melding om vedtak ble sendt.
    - særlig tidsfrist for klagesaker: melding om at vedtaket er omgjort må sendes innen tre uker (etter at melding om vedtak ble sendt).

- Særlige regler om kommunal og fylkeskommunal forvaltning jf fvl § 35 fjerde ledd
  - Begrenset omgjøringsadgang for kommunale, fylkeskommunale eller statlige organer som er klageinstans etter § 28 annet ledd første eller annet punktum.
  - Bakgrunn: Lokalt selvstyre
  - Men statlige klageinstanser kan likevel oppheve vedtak som må anses ugyldige.

- Omgjøringsadgang på andre grunnlag jf fvl. § 35 femte ledd
  - Uavhengig av bestemmelsene i § 35 første, andre og tredje ledd, kan omgjøring foretas når adgang til å endre følger av:
    - «annen lov»,
    - «vedtaket selv» eller
    - «alminnelige forvaltningsrettslige regler»

Særlig om vilkårene for utvidet omgjøring § 35 femte ledd

- Omgjøring etter «annen lov»
  - Eksempel: forurensningslovens § 18
  - Særlover kan både begrense og utvide omgjøringsadgangen

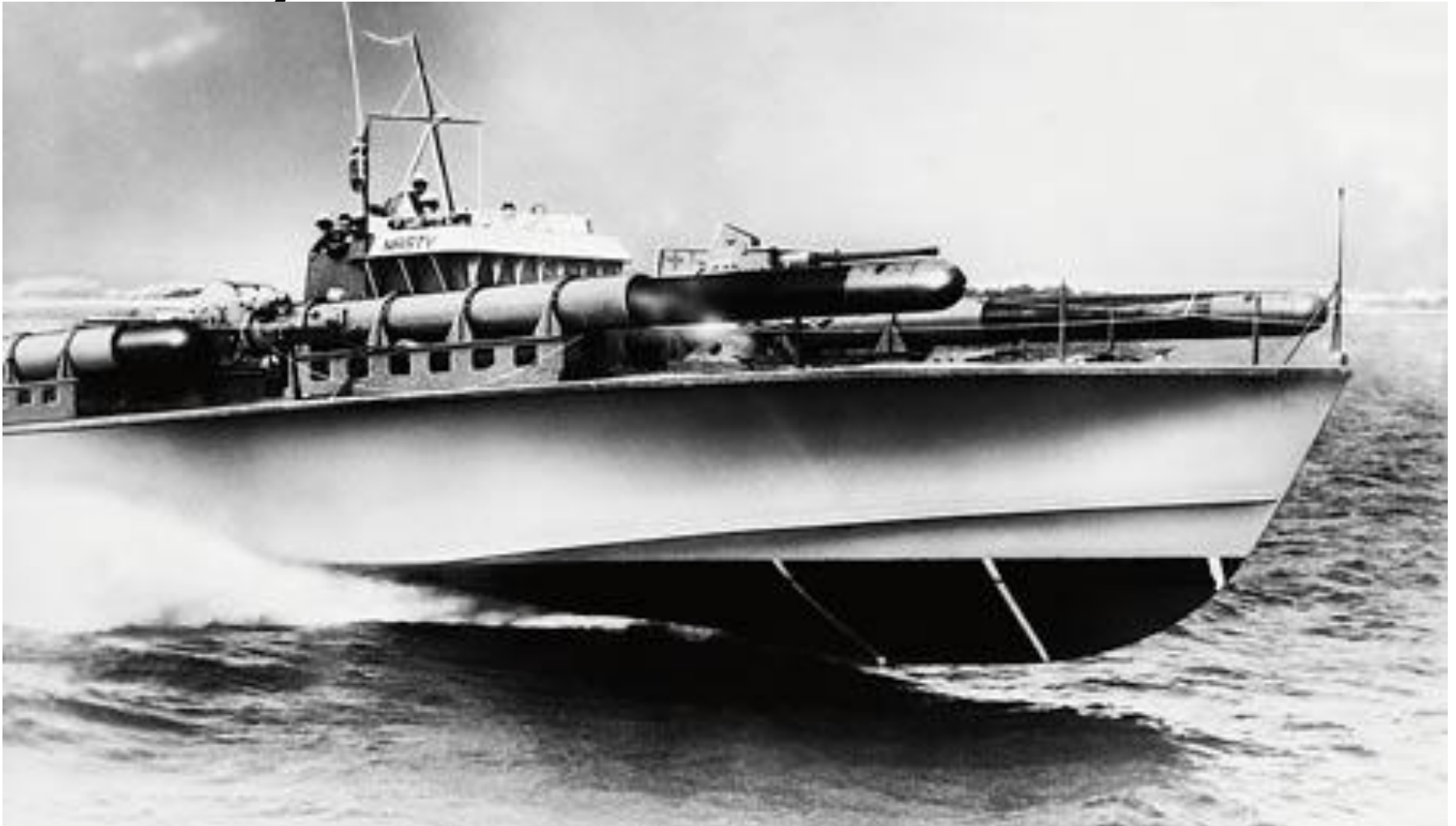
Særlig om vilkårene for utvidet omgjøring § 35 femte ledd

- Omgjøring etter «vedtaket selv»
  - Mulighet for omgjøring kan inntas som et forbehold
  - Gir forbeholdet utvidet omgjøringsadgang?
  - Nei, ikke ubetinget avgjørende
  - Forbehold kan likevel være et moment i helhetsvurdering

Særlig om vilkårene for utvidet omgjøring § 35 femte ledd

- Omgjøring etter «alminnelige forvaltningsrettslige regler»
  - Juridisk teori:
    - grunnleggende vilkår: tungtveiende allmenne hensyn etter en helhetsvurdering av berørte interesser
    - Mange momenter er relevante for vurderinger
  - Eksempel:

Nasty-saken

Særlig om vilkårene for utvidet omgjøring § 35 femte ledd

- Omgjøring etter alminnelige regler - momenter
  - Tid fra vedtaket ble truffet
  - Sakens kompleksitet
  - Partens innrettelse og interesser i at vedtaket blir stående
  - Omgjøringens omfang og følger
  - Nye fakta (partens pliktbrudd, opptreden osv)
  - Endrede fakta/forutsetninger
  - Enkeltstående disposisjoner
  - Sakstype og berørte virksomhet
  - Endret politisk syn
  - Bindende tilsagn
  - Om det er tatt forbehold

4.4. Behandling av omgjøringsvedtak

- Omgjøringsvedtak er nytt enkeltvedtak
- Skal behandles etter samme regler som enkeltvedtak
  - Forvaltningsloven kapittel IV-VI får anvendelse, i tillegg til kapitlene II og III
    - forvaltningen må sørge for at saken er ”så godt opplyst som mulig” før den omgjør et vedtak
    - det må sendes forhåndsvarsel
    - omgjøringsvedtaket må begrunnes og kan påklages

5. Omgjøring utenfor anvendelsesområdet til fvl. § 35

- Enkeltvedtak på områder hvor forvaltningslovens bestemmelser om enkeltvedtak ikke gjelder
  - Alminnelige regler om omgjøring
- Avgjørelser som ikke er enkeltvedtak
  - Interne avgjørelser – ingen generelle skranker
  - Prosessuelle avgjørelser – kan også omgjøres, men ikke helt fri omgjøring til partenes ugunst
    - Kvalifisert interesseovervekt ved omgjøring av avgjørelse om oppsettende virkning
    - Særregler om ansettelse
- Særlig om omgjøring av forskrift

6. Plikt til omgjøring?

- Utgangspunktet ingen generell plikt til omgjøring
- Unntak for ugyldige vedtak?

7. Omgjøringsvedtaket

- Hva kan omgjøringsvedtaket gå ut på?
  - Opprinnelig vedtak kan endres eller oppheves – valget beror på forvaltningens skjønn
  - En endring vil utgjøre et nytt realitetsvedtak
  - Blir vedtaket opphevet, skal saken sendes tilbake til førsteinstansen for ny behandling ("hjemvising")